



Poezija nedavno preminulega Tomaža Šalamuna je bila vedno provokativna. Če je linijo uhojene poti slovenske poezije 20. stoletja z dokaj kratko tradicijo, pred petdesetimi leti presekal z *Dumo 64* in odmevno pesniško zbirko *Poker*, so se njegove zadnje pesmi strnile v (morda) na mestih nekoliko bolj pomirjujoče ali vsaj pričakovano eruptivne posthumne *Orgije*.

Kljub fenomenu skoraj vsakoletne izdane Šalamunove knjige se zdi, da se njegovo ubesedovanje življenja nadaljuje v neskončnost, ne da bi se izrazna moč rahljala, vitalnost izgubljala ali vzorci začeli konstantno ponavljati. Vsaka beseda je nov utrinek, oster in popolnoma nepričakovan. *Orgije* so oblikovno razdeljene na tri približno enako obsežne dele. Pesmi se včasih asociacijsko navezujejo druga na drugo, hkrati pa že v eni sami pomensko prelamljajo z mnogimi naključnimi elementi, ki delujejo kot antizeze ali izluščeni deli prostega miselnega toka. Nemogoče jih je ukalupiti, razčlenjevati, secirati drobno organizma *Orgij*

in kakorkoli tradicionalno opredeliti celoto kot precizno tematsko določeno zbirko motivov. Pomeni, ki jih bralec tvori skozi močne izraze, posamezne izraze s starinskim prizvokom, ekspresivnim poudarkom in pesnikove na novo skovane besede, dajejo vtis brezmejno lebdečih vsebinskih struktur. Vsak posameznik, ki bo poprijel za pesniško zbirko, jo bo razumel na svojevrsten, mogoče diametralno nasproten (nonšalanten ali presunljiv) način. Prav v tem je čar

Orgij

, ki vsebujejo nepregleden vrtnec predmetov in dogajanja iz trenutne stvarnosti, v katerega Šalamun igrivo vstavlja osebnosti iz preteklosti, sanjam podobne vizije in vse skupaj sestavi v skoraj nadrealističen mozaik pesmi. Slednje so (z izjemo parih) zgrajene iz nerimanih dvovrstičnic, ki z značilno svobodno formo vseeno dajo slutiti notranji in zunanji ritem.

Jezik je izrazito slikovit, pesnikove podobe si je mogoče vizualno predstavljati, čeprav jih lahko beremo bodisi kot za nas povsem nemogoče in neresnične ali pa vsakdanje, skoraj naturalistične. Nekatere takšne, da jih zlahka zaobjamemo in se z njimi poistovetimo, druge spet zgolj tiste, po katerih želimo segati, a se nam vseskozi vztrajno izmikajo. Širina spektra je neverjetna in spet potrjuje avtorjevo intelektualno razsežnost. V *Orgijah* se srečujejo daljni kraji (Trinidad, Gaslight Village, Russian Valley, Comsko jezero, Montana ...) ki jih je obiskal, ljudje, ki so ga kakor koli nagovorili ali samo bežno »srečali« (od Jana Cvitkoviča, Nostradamusa, Lacana, Pascala, patra Sugera, el Greca do Šive, Kristusa in Marije ...), raznobarvnost kozmopolitskega duha, umetnosti in njene zgodovine ter ljubezni do vsega naštetega in življenja samega. Notranja dinamika zadnjih natisnjenih Šalamunovih del učinkovito povezuje vprašujoče namige o bivanjskem smislu, protestne vzklike in ugotovitve v afektu s povsem mirno valujočimi poetičnimi vložki, ki božajo z nežno blagostjo sredi kratkih, mestoma protislovnih stavkov. Vrtinec paradoksov, absurdnih zapisov v telegramskem slogu in paralelizmi členov, ki imajo z vsako variacijo nov miselni odmev, umirjajo podobni verzi:

V čelo me buta tvoje bitje srca. Pomirjaš me. Spiš in Trzaš.

... In se lahko naslednji hip preobrazijo v

Stop watching me! You're fucked up.

Ne zaupam ti več. Pogrkujem.

Nizi takšnih glagolov in samostalnikov se od vsega začetka subtilno mešajo z angleškimi pogovornimi prebliski, s čemer pa jeziku ni odvzel nikakršne vrednosti, kvečjemu obogatil ga je in pripomogel k pristnosti svoje poezije. Prevladujoči ritem lahko razumemo kot pomiritev ob

koncu pesniške poti, ki jo je začel z ludizmom v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, vendar je vsebinsko zbirka prav tako glasna in predstavlja alternativo modernosti. Vsekakor po branju ostaja občutek, da z zadnjo piko ni konec. Da ima pesnik v naročju še tisoč nerazdanih kitic, ki bodo odprle nadaljnjih tisoč predstav. In ker kljub telesni umrljivosti umetnika njegova dela vselej obstanejo, se lahko sprašujemo le o intenziteti in daljnosežnosti njegovih sporočil, vendar ne v zvezi z opusom Tomaža Šalamuna. Glede na dosedanje vplive (tudi po zaslugi njegove angažiranosti, dostopnosti in spodbudi mlajših generacij), ter predvsem neizmernemu izraznem obsegu, tudi Orgije ne bodo zbledele.

Urška Gabrič

{fshare id=1549}